XL. évf. Cluj-Kolozsvár, 1930 szeptember 9. sz.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BOROS GYÖRGY.

A David Ferenc Egylet Ifjusági Köreinek III. egyetemes konferenciája.

Nagyajta—Bölön—Ürmös. 1930 aug. 28 — szept. 1.

Ami három esztendővel ezelőtt még halvány reménység volt, ma már öntudatos valóság. Az unitárius ifjuság harmadik nagy találkozójára összegyült kétszázfőnyi hallgatóság bizonysága annak, hogy egyháztársadalmunk kebelében mind szélesebb hullámokat vet az ifjusági mozgalom.

A tanulság, amit Erdővidék három egyházközségében töltött napok emlékéül hazavittünk magunkkal, elegendő kell, hogy legyen kovásznak egy esztendei munkához.

*

Augusztus 28-án reggel, egy átbeszélgetett éjszaka után, talán kissé fáradtan érkezett meg egy körülbelül 25—30 tagu társaság az apácai állomásra, ahol a nagyajtai egyházközség fiatalsága, élükön *Taar* Géza helybeli lelkésszel, fogadta a konferenciára érkezőket. Délelőtt választmányi gyülés volt, amely az utolsó előkészületeket tette meg a konferencia sikerének biztositására. Délután 3 órakor, a tele templomban nyilik meg a harmadik unitárius ifjusági konferencia. Az ének hangjai után Taar Géza lelkész jelenik meg a szószéken és szivből jövő, erős gondolatokkal telt imájában kéri Istennek áldását a konferencia munkájára. Dr. *Vajda* Béla elnök megnyitójában tömören mutat reá az unitárius ifjusági mozgalom eddigi eredményeire és vázolja a megvalósitásra váró feladatokat. A nagyajtai unitárius ifjuság nevében *Darkó* Béla papnövendék üdvözli a konferenciát. A *Mikó* Imre által felolvasott részletes titkári jelentésből világlik ki az Egyetemes Szervezet első esztendei munkásságának összefoglaló képe: az alapszabály átdolgozása; a jelentések; a m[illegible]

Unitarian school for the ministry
America Berkeley
California

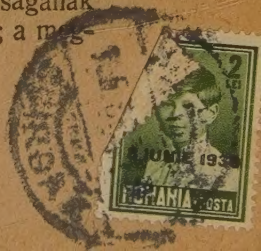

keresések; a tanoncügy; a dévai emlékünnepély; a zsoltárpályázat; a vetitések ügye; az ifjusági lap; a népfőiskola; az ifjusági daloskönyv; az ifjusági jelvény; a külföldi kapcsolatok és az idei konferencia képezték a tartalmas jelentés lényegesebb részeit. A pénztárosi jelentés után a köri alszervezetek és az egyházközségi egyletek jelentéseinek felolvasása következett. Sajnos, elég kevés helyről érkezett be jelentés. Kellemesen lepték meg a hallgatóságot a mészkői és az ürmösi ifjusági egyletek müködését ismertető rövid, szabatos, de kimeritő jelentések. A budapesti Brassai Sámuel unitárius ifjusági egyesület üdvözletét *Kriza* Kálmán tolmácsolta. Ezután tartotta meg dr. *Ferenczy* Géza egyházi főgondnok *ünnepi beszédét*, melyben tapasztalatai alapján ad tanácsot az ifjuságnak s különösen felhivja figyelmét az öntudatos unitáriusság és az önérzetes magyarság kimélyitésére. Az átdolgozott alapszabályt a konferencia a választmány által megvitatott szövegben elfogadta. Lényeges ujitás az öt állandó bizottságnak — falufejlesztési, iparos-kereskedő, értelmiségi, leány és szerkesztő — a felállitása, valamint az ifjusági titkároknak a szervezése. Reméljük, hogy ezeknek segitségével a jövő évi konferenciára mindenünnen kedvező jelentést fogunk kapni az ifjuság munkásságáról. A választási bizottság kijelölése után a már sötétedő templomban *Ekárt* Andor vezeti el Istenhez az imádkozni vágyó lelkeket. A nap programját este filmbemutatás fejezte be.

Augusztus 29-én a reggeli könyörgést *Fikker* János végezte. *Lőrinczi* László előadást tartott „Az erdélyi magyar unitárius falusi ifjuság problémái"-ról. A hozzászólások után a konferencia elhatározta, hogy sulyt helyez az elkövetkező évben az ifjusági egyleti otthonok beállitására és megszervezésére. A nagy gonddal és körültekintéssel elkészitett előadáshoz számos értékes hozzászólás történt, melyek közül kiemeljük dr. Ferenczy Géza egyh. főgondnok hozzászólását, melyben az ifjuság iránt érzett nagy szeretetéről tett bizonyságot. Ifj. *Szabó* Samu előadásában *az iparos-kereskedő ifjuság problémáival* foglalkozott. A konferencia elhatározta, hogy foglalkozni fog a városba bekerülő falusi tanoncok elhelyezkedésének kérdésével és igyekezni fog a szakszervezetek által az egyháztól elidegenitett ifjuságot, életet adó hitéhez visszavezetni. *Balázs* Ferenc *„Modern unitárizmus"* cimen tart bevezető előadást, mely után élénk vita alakult ki. Az esti istentiszteleten *Csongvay* Lajos mond imádságot. Vacsora után vetités fejezi be a napi programot.

Augusztus 30-án a reggeli könyörgést *Lukács* Sándor végezte el. Utána *Gyergyai* Judit tartja meg előadását *az erdélyi unitárius leányok problémái* cimen. Az előadást élénk vita követi, melynek során a leánykiküldöttek közül többen igen értékes hozzászólásban vitatják álláspontjukat, ami a leányprobléma helyes beállitásának bizonyitéka volt. Délután *missziós kirándulást* rendeztünk a bölöni egyházközségbe. A hatalmas és szép templom zsufolásig megtelve várta a konferencia résztvevőit. A templomban tartott vallásos estélyen imát *Lőrinczi* László mondott. Az elnöki megnyitóban dr. *Vajda*

Béla a vidéki kapcsolatok fontosságára irányitja reá a figyelmet. Szavalt ifj. *Kovács* Lajos és egy helybeli leány. Előadást tartott *Balázs* Ferenc *a mai ifjuság vallásáról.* Verseiből felolvasott *Fekete* Lajos, énekszólót adott elő *Bede* Emil. *Lőfi* Ödön helybeli lelkész bezáró beszédében ismertette egyik legrégibb egyházközségünk történetét, végül pedig megköszönte az ifjusági konferencia missziós munkásságát. Este filmbemutató volt.

Augusztus 31-én, vasárnap délelőtt *Mikó* Imre tart előadást *az unitárius ifjuság uj utja* cimen. Az érdekes és tanulságos vita után vonulnak be a konferencia tagjai a zsufolásig megtelt templomba, ahol imádságot *Fikker* János, egyházi beszédet *Kővári* Jakab tartottak. Énekszólót adott elő *Ürmössy* Magda orgonakiséret mellett. Templomozás után fényképezés volt. Délután kerül sor *Borbély* András előadására, melyben a magyarországi unitárius ifjuság munkásságának nyolcesztendős küzdelmeit és eredményeit tárta fel. Az előterjesztett és elfogadott inditványok közül a következőket emlitem meg: a konferencia elhatározza, hogy foglalkozni kiván a regátba szakadt unitárius fiatalokkal; megbizást ad a külföldi akadémitáknak, hogy az erdélyi unitárius ifjuság mozgalmát ismertessék és annak barátokat szerezzenek; elhatározza egy ifjusági daloskönyv szerkesztését és kiadását; kiküldött kérdőivek alapján számbaveszi az ifjuság helyzetét; kirándulásokat rendez, melyeknek célja a vidék megismerése mellett a nép müvészetének megismerése; a középiskolák ifjusága részére külön konferenciákat rendez, hogy azokat is belevonja az egyházépitő munkába; a tél beálltával az állóképek mellett mozgóképek — film — vetitését is beinditja; a „Kévekötés" cimü ifjusági lapot továbbra is kiadja; gondot fordit az ifjusági egyleti otthonok beszervezésére; a tanoncelhelyezés kérdésével foglalkozni kiván stb. A jövő évi konferencia helyéül kijelöli a konferencia a marosi vagy a tordaaranyosi egyházkört. Az elnökség és a választmány nevében dr. *Vajda* Béla elnök adja be a lemondást s meghatott hangon mond köszönetet azoknak, akik egy esztendőn át munkatársai voltak az ifjuság ügyének felkarolásában. A beadott jelölőlisták összegezése és a megejtett választások után *Ferencz* József, a választási bizottság elnöke hirdeti ki az eredményt, mely szerint a következők vezetik tovább az ifjusági mozgalmat:

Elnök dr. Lőrinczy István, alelnök Mikó Imre, főtitkár Darkó Béla, főjegyző Fülöp Árpád, főpénztáros Gyarmathy Árpád, ellenőrök Fazakas Olga és ifj. Ürmösi Károly. *Ifjusági titkárok:* kolozsi Barabás Miklós, aranyostordai Balázs Ferenc és Gál Gyula, küküllői Pál Tamás, marosi Fülöp Zoltán és Máthé Zsigmond, kereszturi Lőrinczi László és Máthé Sándor, udvarhelyi Kővári Jakab és Simén Domokos, felsőfehéri Fekete Lajos, háromszéki Csongvay Lajos. *A bizottságok:* 1. Falufejlesztési. Elnök Balázs Ferenc, tagok Dobay István és Máthé Sándor. 2. Iparos-kereskedő. Elnök Szent-Iványi Sándor, tagok ifj. Szabó Samu és Végh Kálmán. 3. Értelmiségi. Elnök Mikó Imre, tagok Gyallay Pap Zsigmond és Székely László.

4. Leány. Elnök Gyergyay Judit, tagok Bedő Boriska és Ébert Hajnalka. 5. Szerkesztő. Elnök Balázs Ferenc, tagok Lőrinczi László és ifj. Szabó Samu. *Választmányi tagok:* kolozsi Bede Emil, aranyostordai Gálfi Elek, küküllői Kovács Jenő, marosi Kovács Domokos, kereszturi ifj. Vári Albert, udvarhelyi Csiky Andor, felsőfehéri Bedő Juliska, háromszéki Sükösd Pál; tiszteletbeli választmányi tag dr. Vajda Béla; hivatalból választmányi tag a D. F. E. titkára: Szent-Iványi Sándor.

A konferenciát bezáró istentiszteleten imádságot *Báró* József, bibliamagyarázatot *Pál* Tamás tartottak. Este müsoros estély fejezte be az ünnepségeket. Az estélyen bevezető előadást *Ferencz* József tartott, aki az unitárius ifjusági mozgalom történetét vázolta s a nagyajtai konferencia eredményeit összegezte. Szavalatokkal szerepeltek *Szántó* Luci és *Fülöp* Árpád. Előadást tartott Balázs Ferenc *a japán faluról.* Novellát olvasott fel *Lőrinczi* László. Humoreszket adott elő *Ébert* Hajnalka. Péterfy László novelláját ifj. *Szabó* Samu olvasta fel. Magyar nótákat énekelt Bede Emil, cigányzenekisérettel. A müsort stilusosan egészitette ki két helybeli leány szavalata, valamint a *Gazdag* Miklós által vezetett dalárda énekszámai. Bezáró beszédet *Taar* Géza helybeli lelkész tartott. A müsort bál követte, mely a reggeli órákban ért véget.

Hétfőn szekereken és gyalog átrándultak a konferencia résztvevői Ürmösre, ahol az egyházközség ifjuságának meghivására *ifjuságí napot* rendeztek. Az istentiszteleten imát mondott *Lőrinczi* László. Az elnöki megnyitót dr. *Lőrinczi* István ujonnan megválasztott elnök tartotta lendületes szavakkal. Előadásokat tartottak Báró József *a magyar dalról,* Balázs Ferenc *a dániai népfőiskolákról,* Dobay István *az ifjui lélek fejlődéséről* és Fikker János *az unitárius ifjuság életfelfogásáról.* Szavalatokkal szerepelt: *Darkó* Béla, egy vargyasi és egy ürmösi ifju és egy ürmösi leány. Énekelt *Bede* Emil. Ujonnan szerzett egyházi énekeit bemutatta *Nagy* Árpád helybeli kántortanitó, dalárdakisérettel. A jól sikerült ifjusági napot *Fekete* Lajos helybeli lelkész zárta be lendületes szavakkal. A bezáró estéli imát *Kádár* Lajos mondotta. Vacsora után filmbemutató volt.

*

Ime, ennyi minden történt három egyházközségben. Ezek voltak az unitárius ifjuság harmadik találkozójának külső eseményei. Benső, lelki élményt mindnyájan vittünk haza s ezek fogják megteremni az épitő munka számára a maguk igazi gyümölcseit. Kivánjuk, hogy ugy legyen! **Ferencz József.**

Mindenkinek kellene olvasni az Unitárius Közlönyt, aki jó unitáriusnak tartja magát. Mindenki örömét leli benne. Egy családból sem szabad hiányozni ennek a kipróbált unitárius ujságnak. Ára egész évre 60 lei.

TŰZHELY MELLETT

Összeégett remény.

A ház, — hol a szép Bodnár Anikó lakott — valamikor egyszerü sövényfalakból készült. Régen volt az, még a nagyapja gyurta az anyagot hozzá s a nagyanyja vájkolta annyi boldogsággal, mint amennyivel a paloták falai emelkednek. Azóta sokat rongálódott már. A falak meggörbültek, a tető leereszkedett. A patak felőli része földre ült volna, ha hatalmas támasszal utjában meg nem állitják. A sok madárfészektől a szalmatető ugy át volt lyukgatva, mint a rosta, mint az azsuros kendő. A csillagokat meg lehetett számlálni a tető nyilásain át.

Szegény Anikó mióta apátlan árva, nem sokat javitott rajta. Az a kevés kereset — mihez nehéz munka után jutott, — beteg anyjának orvosságra kellett.

A ház körüli keritések összeomlottak, néhol egészen le volt szedve. Nagy részét tüzelésre használták el téli időben. Nyáron, mikor a nagy eperfa hatalmas koronájával majdnem az egész házat beboritotta, nem látszott olyan elhagyatottnak, mint most, mikor szegényes volta meztelenül szégyenkezett feltáskázott falain. Olyan volt, mint foltosruháju öreg kéregető, kinek támasza is ott van kezében, sövénykeritésből törve.

Anikó, mikor haza ment s rápillantott düledező házára, sirásra fakadt. A szalmafedél fekete füstös szine, — mely tele volt most sárga falevéllel, — ugy hasonlitott egész élettörténetéhez, mintha ennek minden jelenése oda lenne irva a ház fedelére, hogy mindenki lássa s olvassa róla: ime ilyen a szép Bodnár Anna szomoru sorsa.

Mint a ruhát, mely egyszer „megindult“ alig lehet folttal győzni, ugy nézte Anikó is bomladozó házát. Nap-nap után vájkolta, meszelte, de kevés idő mulva az „agyag folt“ még nagyobb darabokban hullott le. Folt tépte, huzta a foltot. Anyja — mint minden beteg — zugolódó és követelőző volt. Egyik percben azt kivánta, hogy leánya mindig mellette legyen, máskor munkába kergette. Kitalált ételekre vágyott, majd erővel éheztette magát, hogy leányának legyen.

— Ha szegény apád élne, másképen lenne minden.

Pedig ki tudja vajjon másképen lenne-e? Hiszen, hogy a ház düledező s a foltot sem tartja, hogy egyetlen keritése sincsen, az az ő hibája, mert jobban szerette a pálinkát, mint a hideg vizet.

Azért, ugy ahogy csak eléldegéltek, mert napszám is akadt. A sok sirástól Anna szeme beesett, fekete karika rajzolódott alája, gyönyörü keretként annak a két szép fekete szemnek, mely könny-

csepptől volt mindig nedves. Arca sápadt, termete magas. Minden „átka" szegénysége volt.

Ujabb aggodalom kinozza most Anikót. Jön a tél, vége a napszámoknak. Jön a dermesztő, zuzmarás világ s még fája sincsen. Egy-egy szekér ágat kapogat a „gazdáktól", előre jegyezve a tavaszi napszámokra. Előre el kell égetnie nehéz munkával átdolgozott napszámait. Ilyen az ő egész fiatal kora.

A szükség, á gond fölemészti jövő reményeit is.

Abban a kis faluban, hol Anikó lakott, hatalmas gyár állott. Annyiszor nézett fel sóvár szemekkel magas kéményeire... ha ő oda bejuthatna, mennyire boldog lenne.....

Egy alkalommal kinálkozott a szerencse, de az anyja ép akkor lett nagy beteg s ő tovább szenvedett.

Erről gondolkozott egy este, mikor anyja ágya szélén ülve tartotta a tányért, miből reszkető kezekkel próbált kanalozni a beteg. Mind a kettő saját gondolataival volt elfoglalva s alig vették észre, mikor az ajtón benyitott Tamási Erzsi.

— Jó estét. Mit dolgozol Anikó? Jó hirt hoztam, figyelj. Jöjj holnap a gyárba, Zsuzska felmondott, helyét neked szánta a felügyelő ur. Reggel 6 órakor megyünk, légy készen, utánad jövök.

Amikor Erzsi bényitott, Anikó ajkán egy mosoly jelent meg s ez a meglepetéstől, az örömtől most is ott van, mintha megaranyozni akarná azt a könnycseppet, mely arcán végig pereg. Az öreg asszony is leteszi a kezéből a kanalat s folyton ismételgeti:

— Jó az Isten! Jó az Isten....

Szó nélkül áll fel Anikó, lábai reszketnek. Rakosgatni kezd, de minden hull ki kezéből. Amikor végre még is sikerült a kis szobát rendbe szednie, eszébe jutottak Tamási Erzsi utolsó szavai:

— Hat órára légy készen.

— Igen... hát én most mit vegyek fel?

Előszedegette vékony ruhadarabjait, hosszan elnézegette, próbálgatta egyik darabot a másikhoz. Foltokat rakosgat s mig vékony ujjaival szaporán öltöget, gondolata mintha nem is figyelne mozdulataira, merész számtani müveleteket végez. Mennyit kap egy napra, mennyi lesz egy hónap alatt. Mennyi lesz a kiadás s mennyi marad. A müvelet végén a számadás nagy többlettel zárul, pedig buza, hus, ruházat minden fel van véve.

Éjfélbe vénült már az idő. Anikó fáradt, de addig nem akar lefeküdni, mig a képzeletben megmaradt tőkéje sorsát el nem intézi. Föltekint a lámpa füstjétől feketült gerendára, melyet már hiába surolgat, legföllebb fehérre meszelhet. A lámpa finom apró korma uszkál a levegőben. Ő nézegeti azokat, erről eszébe jut, hogy nincsen petroleum, jó lesz sietni s a lámpát eloltani. Igen-igen, a gerendák, a tető, a falak minden-minden nagyon gyenge. A megmaradt összegből a házat fogja rendbe hozni.

S íme.... egyszerre kiegyenesednek a falak, kitisztul a gerenda, cserép váltja fel a füstös szalma fedelet. Anikó nagyot ásit, a lámpát

eloltja s rádül ruhástul az ágyra. Elalszik, álmában tovább épit. Magas nyitott ablakokban könyököl, melyeknek csipke függönyeit fujdogálja a szél. Virágokat helyez cserepekbe, azokat öntözgeti. Majd beteszi az ablakokat, hasogatott fából tüzet éleszt.... de ekkor egy szikra észrevétlenül kipattan, belekap fátyol ruhájába, lángra gyul.... Ő ijedten menekül s nincs aki segitsen rajta.....

* * *

Harangkongás, trombitaszó veri fel a falu alvó népét. Ijedten ugrálnak ágyukból az emberek. Nehány perc mulva lárma, zaj, orditozás, sirás, jajgatás hallszik... Ijedten kérdezgetik egymástól: hol a tűz?

Egyelőre mindenki saját portájára figyel, gondosan körül járja s mikor meggyőződik, hogy nincs veszély, elindulnak a tűz keresésére.

Lószekerek rohannak át a falun s a szekeren ülők kiáltozzák:

— .... ég a gyár....

Fölriad álmából Anikó, alig tud magához térni s mikor az ucca zaja hozzá is el jut, ájultan roskad vissza ágyába. Szegény beteg anyja nagy nehezen fölkel, oda szédeleg leányához, homlokát simogatja, ébreszgeti, csókolgatja sápadt arcát:

— Leányom, leányom ég a gyár....

— Nem a gyár anyám.... sikolt Anikó.... nem a gyár ég, hanem a ruhám... a selyem ruhám.... ég a házunk, minden elveszett.... összeégett minden reményem.... Ütő Lajos.

A kis család.

Vetve az ágy jó melegen.
Benne fekszik két gyermekem.
Arc az arcnál, kéz a kézben,
Ugy alusznak, álmodoznak;
Nyugalommal csendben, szépen.

Majd, ha imáját végezte,
A kis szobát teszi rendbe;
S mikor tizet üt az óra
Lefekszik, és az alvókat
Veszi rendre és ugy csókolja.

Az ágy mellett feleségem
Ül, imakönyv a kezében.
Az alvókat betakarja,
S azután a fakó könyvet
Buzgósággal olvasgatja.

És elalszik, — amig alszik,
Piros hajnal hasadtáig;
Én virrasztok a kis ágyon,
Hogy ne érje veszedelem,
Álmodozó kis családom.

Lőrinczi Miklós.

Alapitói dij 1000 leu, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Mese egy földre szállt Angyalról.*)

A jó Istennek sokszor lett volna oka elfordulni földi halandóitól, kik rosszak, hütlenek, háládatlanok lettek Hozzá, de atyai jóindulatát nem tudja megvonni érdemetlen fiaitól s ezért minden rosszaságuk dacára sok gonddal őrködik jóvoltuk fölött. Többek között egyszer nagy gondjai után pihenőre térve Menyországának legszebb kertjében élvezte az angyalok énekkarát és táncát. A szép látvány jó kedvre hangolta s fenkölt lelkében ujra megbocsátás ébredt. Elhatározta hát, hogy jókedvének hatását éreztetni fogja erre érdemetlen földi gyermekeivel is: küldeni fog egy angyalt a földre, aki jó és nemes cselekedeteivel talán jó példát tud majd szolgáltatni az annyira elfajult népnek és ugy képzelte: mindenesetre javára fog válni az emberiségnek a köztük élő angyal tevékenysége.

Előhivta hát legszebb angyalát és leküldé a földre azzal a meghagyással, hogy azt a darab kenyeret, amit a földön elhelyezett a számára, mint halandó fogyassza el.

Lejött hát az Angyal és megkezdte csendes, szerény és erényekben dusgazdag életét itt a földön — mint halandó ember.

Fáradhatatlanul dolgozott, rövid idő alatt nemcsak háza népének lett önfeláldozó és őrző angyala, de az lett a kis falunak is, hol müködési terét jelölte ki az Uristen — valóságos nemtője. Jó tettei számosak és fenségesek, minőt csak igazi nemes lelkek képesek. Többek között: egy gyermekének életet adni nehezen tudó anya sulyos szenvedéseiben Hozzá imádkozott, hogy mentse meg az őt környező tudatlanságtól, közönytől, ne hagyja el. És az angyal nem mérlegelve azt, hogy mily áldozatba, mily fáradtságba kerül, egy zord éjjelnek idején szekérre téve a vajudó asszonyt bevitte a közeli város kórházába és virrasztott mellette, mig bizonyossá lett, hogy megtalálhatta a segitő, a mentő kezet. Egy másik haldokló édes anya a betegágyához jövő Angyalt összetett kezekkel kérte, hogy ne hagyja el árván maradó egyetlen gyermekét. És az Angyal igéretéhez hiven felnevelte, tanittatta a kis árvát, nem téve különbséget a saját és a *nép* gyermeke között. A kis árva ma szép, nagy leánnyá fejlődve, nevelő anyjával szemben a hála és szeretet megtestesülése. Sajnos, talán az egyetlen az egész nagy világon. Két nemes és fenkölt cselekedet volt és az Angyal egyik esetben sem kérdezte: „*milyen nyelven dicséred az Istent s mely nemzet fia vagy.*“

E nemzetközi jótékonykodásáért egyesektől sokszor szenvedett korholást, sőt nyilt támadást is, de ő mindig a legnagyobb lelki nyugalommal felelte: „*én csak embertársaim szenvedését látom.*“

Van egy öreg védence is a háznál, hajdan ez is jobb napokat látott, de önhibáján kivül csuszott le az élet létráján, mignem mint harangozó állapodott meg; mint ilyen már egy emberöltő óta szolgálta az eklesiát, de végre már ez a foglalkozás is meghaladta

*) Egy unitárius papnéról szól ez a kis mese, örömmel közöljük. Hála Istennek, hogy papnéinkról ilyen elragadtatással lehet irni!

korát és testi erejét. Harangozói hivatása mellett, mint szolga is müködött a háznál sok-sok éven át. Egyszer valamiért megneheztelt és el akart menni, ekkor igy szólt hozzá az Angyal és méltó élettársa: „Aldja meg az Isten! Ha majd olyan öreg lesz, hogy már dolgozni sem tud és nem lesz, aki eltartsa, jöjjön vissza, nálunk otthont és ápolást fog találni". Az öregnek szemei megteltek könnyel s csak ennyit mondott: „Hátha igy van, akkor el sem megyek". Az évek telnek, a testi erő fogy. Az öregnek kötelessége vizet, fát hozni a konyhára. Tudna ő még számottevőbb munkát is végezni, de nem utasitja erre senki és nem várja tőle senki. Kap tisztességes ellátást, ruházatot és dohányt.

Ha valakinek foga, füle, feje, gyomra, háta fáj, a legnagyobb bizalommal megy az Angyalhoz, mert tudja jól, ha van balzsam sebére, azt ott megtalálja. A fagyott végtagokat meggyógyitja; a ruhátlanokat fölruházza; a szenvedéseket megenyhiti; a csüggedteket vigasztalja. A gazda marhájának betegségére is tud irt adni. És sohasem várja, sohasem kérdi *mit kap cserébe érte.*

Évekkel ezelőtt, mig nem volt arra alkalmas más egyén a faluban, a népet erkölcsileg is nevelte, foglalkozott velök, szindarabok kifogástalan előadatásával, táncmulatságok rendezésével — mindezt egyházi jótékonycélra. Viditotta, tanitotta népét. A leánygyermekeket, aki kivánja, ma is tanitja.

Nem is volna gyarlóság és hitványság a földön, ha nem akadna ember, aki az Angyal e jóságát ki ne aknázná, föl ne használná a hála legparányibb jele nélkül. Jótékonyságáért cserébe nem egyszer igért a szenvedő, az azon pillanatban megszoruló viszontszolgálatot, de hogy meg is adták volna, erre alig akad példa.

Aztán a sok kölcsönkérés, mely megtagadva soha sincs, bár jól tudja az Angyal, hogy megadásról nem álmodhatik. A koldusokról nem is beszélek, kik nap-nap mellett nyitják be ajtaját és üres kézzel soha sem távoznak.

Ő jót cselekszik és jótékonykodik, mert a nemes jó lelke ugy követeli és nem azért, hogy hálát és elismerést nyerjen. Annyira szerény, hogy jótetteiről sohasem beszél még övéi előtt sem; nem hirdeti, azt csak ki kell lesni, meg kell látni. Öntudatlanul hódol annak a példabeszédnek, mely azt mondja: „Nem tudja a balkéz, mit müvel a jobbkéz".

Ekkora szerénységnek, jóságnak, mégis — ugy sejtem — egy kis földi igazságszolgáltatás volna, ha e lap utján olvasóközönségünk tudomást szerezne róla, mert: *ez a mese nem mese, ez a mese valóság.* Ott fekszik X. vegyesajku kisközség cseréptetejü házaival, lombos fákkal környezve a Torda és turi hasadékok közelében emelkedő dombok közt. Ha a dombtetőről nézed, könnyen elhinnéd, hogy a keresztény mythologia Paradicsoma ez volt, ilyen volt, annyira megkapó szép panorámát mutat messziről, mert a közel szemlélőnek minden illuzióját lerombolja a gyakori ragadós, mély sár, az örökös szél és a terep egyenetlensége. Hajdan több

magyar nemes család lakta, rendre elszármaztak, kipusztultak, már csak egy kuria létezik. Ma e kis falunak csak kevés lelket keblére ölelő unitárius eklesiájának papnéja — a mi Angyalunk.

Az Egyetemes Unitárius Lelkészkör

a marosvásárhelyi templomszenteléssel kapcsolatban julius 21-én gyülést tartott Csifó Salamon teol. akad. dékán elnöklete alatt. Csifó tanár, mint uj elnök, tartalmas és szép munkaterveket magában foglaló megnyitóban köszöntötte a lelkészköri gyülés tagjait. Kifejtette, hogy a lelkészkör munkásságának kettős célja van: önmagunk segitése és egyházunk segitése. Önmagunk segitése az összetartó-együttes munkában áll, ha kezet fogva láncot füzünk és az alkotó munkában egymást erősitjük, biztatjuk. Aki ezt nem teszi, az nem közénk való. De mi egyházunkért őrállókul vagyunk állitva, igy a mi munkánk nem lehet önző. Mi egy szent lobogóra esküdtünk fel: a Dávid Ferenc lobogójára. Munkálnunk kell hát a haladó tudomány terén, de a hétköznap küzdelmeiben is népünkért, ennek lelki és testi javaiért. E célból ki kell mennünk a szociális életbe s felvenni ott is a reánk váró teendőket. Ebben a nehéz és küzdelmes munkában az elveket és teendőket vitassuk meg, de ne személyeskedéssel, hanem tárgyilagos itélkezéssel, egymás megbecsülésével, mintahogy ez a palástot viselő lelkészektől elvárható. A maga részéről kijelenti, hogy a lelkészi kar jogos érdekeinek munkása, védője óhajt lenni, de *eszköz* nem akar és nem fog lenni senki kezében.

A lelkes és tartalmas elnöki megnyitót a gyülés tagjai nagy megértéssel, bizó reménnyel hallgatták s a gyülésen jelenvolt dr. Boros György püspök megköszönte a személyéhez és dr. Ferenczy Géza főgondnok urhoz szóló üdvözletet, valamint a lelkes elnöki megnyitót is.

Weress Béla petrozsényi lelkész tartott reggeli áhitatot Márk evang. alapján Jézus keresztjének felvétele és hordozásáról. A lelkes és tartalmas szép elmélkedését igen rontotta a nem természetes hangu tulfütött szónoklása, a mi nem áhitat keretébe való. Sőt szónoki előadásban is a természetesség a legszebb és leghatásosabb.

A tulzsufolt programmból — amely minden összejövetelünknek az ügy kárára menő betegsége — három előadást tudtak megtartani: Benczédi Pál boldogfalvi lelkész „A vallásos szabadelvüség mérlege" cimen, Lőrinczi László kadácsi lelkész „*Ifjuságunk vezetésének ujabb irányai*" és Fekete Lajos ürmösi lelkész „*A kulturházakról*". Az idő elteltsége miatt elmaradt a Weress Béla petrozsényi lelkész felolvasása: „A lelkipásztori gondozás köréből" és elmaradtak a hozzászólások azokhoz az értékes és aktuális tárgyakhoz. Nyomtatásban való megjelentetésük elhatároztatott s olvashatásuk után az őszi közgyülésen való hozzászólások.

Este 6 órakor igen szép számu gyülekezet előtt Taar Géza nagyajtai lelkész tartott istentiszteletet. Az uj templom hangulatához, a gyülekezet lelkivilágához alkalmazkodó törzsgyökeres unitárius szellemü szép beszédet mondván Pál apostol ama vallomásáról: „Nekünk egy Istenünk van amaz Atya, kitől vannak mindenek." Előadása szép, természetes, nyugodt; ott emelkedik és lelkesedik, hol arra szükség van és ez nem a hallgatóságot fárasztó mülelkesedés, hanem önként adódó és emelő. Taar Géza lelkésztársunk ezen beszédével és előadásával az eddigi szép sikereihez ujabb elismerést szerzett.

Istentisztelet végeztével éppen elérkezett az indulás ideje és kedves emlékekkel hagytuk ott marosvásárhelyi hitrokon testvéreinket.

Ü. J.

Jöjjetek imádkozni!

Ima.

Parker Tivadar után.

Örök Isten, vég és határnélküli Lélek, ki öröktől fogva vagy és örökkön örökké lenni fogsz, a Te közelségedet keressük, a Te hatalmadnak imádására vágyunk, bölcsességedet megismerni, igazságosságodat eltanulni és szeretetedben felüdülni kivánkozunk. *Tudjuk, hogy nincs szükséged áldozatokra, sem kőből épitett oltárokon, sem imára formált ajkakon, sem tömjénben és mirhában, sem ékes szavakban, ahoz, hogy megértsd a mi lelkünk beszédeit,* s kitöltsd rajtunk atyai szeretetedet. De a Te csodás világodban élünk, a Te mindenütt megnyilvánuló lényed körülfog minket, a Te jóságod megtart és a Te áldásod felüdit minket, — hogyan tudnók hát néma ajakkal és közönyös lélekkel élni ezt az életet, s élvezni mindezeket az áldásokat?! *Meghajtjuk hát fejeinket szined előtt alázatos lélekkel, s odaroskadunk lábaid elé, hálával, fiui szeretettel és büneink megbánásával a sziveinkben.*

Hálát adunk neked ezért a csodálatos világért, mely körülvesz minket, amely néha komor, sötét felhőkkel teljes, máskor azonban vidám napsugárral örvendező, *de sötét felhők és éltető napsugarak között is mindig a Te lényedtől áldott. Áldunk téged mindazokért, amik vagyunk, és a beigért dicsőségekért reményeinkben, amik leszünk.* Hálát adunk neked a mindennapokért is, nehéz fárasztó kenyérharcaiért, kisértéseiért, megpróbáltatásaiért, fájdalmaiért és eltévedéseiért is, Atyánk, mert tudjuk, *hogy fájdalmak tüzében válik értékes gyémánttá a lelkünk.* Hálát adunk barátainkért, akik megértenek, *de ellenségeinkért is, akik megtanitanak minket türni.* Hálákat adunk a reggel felmosolygó örömeiért, s az éjjel vizióiért egyaránt, hálákat adunk főként, hogy lelkünkben fény és árnyék,

fájdalom és öröm üzik egymást, mert tudjuk, hogy *ezáltal születik a könny és a mosoly: a mélységes élet.*

Töredelmes szivvel ismerjük be, Atyánk, hogy *kósza vándorok* vagyunk, akik gyakran letérnek a Te utaidról délibáb képekért, távolról hangos mocsári virágokért, s elfeledjük a Te törvényeidet. Hányszor, de hányszor elvesznénk önerőnkön, ha Te utánunk nem jönnél, mint a jó pásztor eltévedt juhai után, s vissza nem vezetnél minket haza. Te magad vagy a szeretet, az irgalom és a megbocsátás, s tudjuk, hogy a *Te szivedben nincsen bosszuállás. Magunk ellen segits meg csak minket Atyánk, hogy mi meg tudjunk bocsátani önmagunknak!* Hogy el ne vesszen belőlünk a lelkünk magasabb rendeltetésébe vetett hit, hogy el ne fáradjunk a sok eltévedésben, meg ne lankadjunk a vezeklésben és megigazulásban földi hibáink miatt!

Tanits meg Atyánk helyesen élni lelkünk értékeivel. Oltsd belénk az örök megtérés tehetségét, oktass minket az igazsághoz és tisztességhez, az élet magasabb ideáljaihoz való ragaszkodás művészetében. Hadd találhassunk mindennapi botlásainkban, megkisértetéseinkben és megpróbáltatásainkban nem kiábrándulást, hanem életiskolát, amely bölcsességre, jóságra és hitbuzgóságra tanit. *Erősödjünk meg minden elbukásunk után a megtérésben, minden kereszt alatti összeroskadás után a felemelkedésben, s ha az élet éjszakájának keserü vizeiből iszunk, találjunk abban is izt, és felfrissülést.*

Áldj meg minket látással, hogy lássunk téged, amikor a világ ezernyi torzképe elénkbe áll, tudjunk megállani azokban a napokban, amikor a gyöngék összeesnek, a lélekben üres hazugsággá válik, s a világ fia maga lesz a hiábavalóság. A mi testvérünk, a názáreti Jézus nevében kérünk, hallgass meg. Ámen.

Kinevezések. Főt. Püspök ur alábbi kinevezéseket eszközölte. *Uj lelkészek:* Zsigmond József lelkészjelölt Gagyba lelkésznek, Ekárt Andor lelkészjelölt Nyárádszentlászlóra lelkésznek, Lőrinczy János Tordára hitoktató segédlelkésznek neveztettek ki. Ifj. Lőrinczy Dénes lupény-vulkáni lelkészünk egy évre tanulmányutra ment Franciaországba, helyetteséül Lőrinczy Gergely papnövendék küldetett ki. *Tanitók és énekvezérek:* Kaáli Nagy Irma okl. tanitónő Iklandra tanitónőnek, Farkas Domokos állami tanitó Korondra énekvezérnek, Fazakas Dénes sepsiszentkirályi tanitó énekvezérnek, Pap Gyuláné Márkos Juliánna Nyárádgálfalvára tanitónőnek, Kozma Miklós ádámosi énekvezér-tanitó Szentháromságra hasonló minőségben, Dániel Zsigmond tanitó Vadadba énekvezér-tanitónak, Simon Anna Sepsikőröspatakra tanitónőnek neveztettek ki. Uj szolgatársainknak sok sikert és Istennek áldását kivánjuk uj munkamezeiken.

NŐK VILÁGA.

1929 május 23 — 1930 szeptember 15.

Két dátum. Az egyik volt, a másik érkezik. 1929 május 23 kiemelkedő nap volt a kolozsvári D. F. egyleti Nőkszövetsége életében.

E napon unitárius nőink minden akadályt és nehézséget leküzdve s más vallásu, megértő szivü nőket megnyerve, a szövetség nemes és messzekiható céljának elérésére uccai gyüjtést rendezett.

A gyüjtés eredménye gyönyörü sikere volt a nők ritka ügybuzgalmának és meleg szeretetének.

A Város Szive megérezte, hogy itt komoly dologról van szó, a gyermekről... a jövőről!...

És nem hangzott visszautasitó szó, nem emelkedett elháritó mozdulat, mindenki adott, mert jól esett adnia. S az üres perselyek teltek, teltek a szegény unitárius gyermekek nyomorának enyhitésére s öregek, betegek fölsegitésére.

Unitárius nőink önzetlen munkájukért édes lelki örömben nyertek jutalmat. Sok könnyet letörülhettek, sok éhező, panaszos szájra mosolyt varázsolhattak.

Őszinte hálával gondolnak a Város Szivére, mely nagy sziv e napon az ő szivükkel összedobbant.

Ez volt 1929 május 23-án.

És most érkezik 1930 szeptember 15! Unitárius nőink uj reménnyel, megujult lelkesedéssel akarnak munkához látni s megismételni ama szép napot.

Ujra fölveszik a fáradság terhét s tömörülnek az áldozatos munkára. Unitárius, kolozsvári Hittestvéreink! Lássátok meg őket 1930 szeptember 15-én s ne sajnáljátok filléreiteket a felétek tartott perselyektől, mert Isten néz és ezerannyit ad helyette.

Ü. K.-né.

Jelentés

a vidéki D. F. egyleti nőszövetségek évi müködéséről.

Torda-Aranyos kör. (Folytatás és vége.)

A **csegezi** unitárius Nőkszövetsége 1927-ben negyven taggal alakult meg. Elnök özv. Pálffy Jánosné, alelnök Kelemen Sándorné, Komáromi Lőrincné, pénztárnok özv. Schmilovszki Józsefné, titkár Ferenczi Mózesné, jegyző Kelemen Ilonka. Tagsági dij 14 leu. A Nőszövetség rendezett karácsonyfa-ünnepélyt, melyen az iskolás gyermekek szindarabot adtak elő, 44 csomag süteményt és édességet

osztottak ki a gyermekek közt és apróbb iskolai felszereléseket a nők adakozásából. Hetenként egyszer összegyültek s kézimunkálás közben olvastak, szavaltak, egyházi éneket tanultak s háztartási kérdésekről beszéltek. A termet mindig Schmilovszki Józsefné engedte át díjtalanul. 1928 május havában Anyák-napját rendezett, melyen a gyermekek köszöntő verssel üdvözölték édesanyjukat, virágcsokor kíséretében. Rendeztek gyermekelőadásokat, melynek fele jövedelmét a Nőszövetség pénztárához csatolták s felét adakozásokból kipótolva, 1928-ban is karácsonyfa-ünnepélyt rendezett. Lelkes tagok a templomkertet virágokkal ültették be.

Kereszturi kör.

A **székelyszentmihályi** Nőkszövetsége 1929 október 7-én alakult meg. Diszelnök Gyarmathy Dénesné, ügyv. elnök Kádár Balázsné, alelnök Pap Sándorné, jegyző Gyarmathy Lenke. Az alakulón kivül még egy gyülést tartottak. A gyülés egyházi énekkel kezdődött, Kádár Balázs énekvezér vezetése mellett, imát Kőváry Jakab h. lelkész mondott. Megnyitó felolvasást tartott Kádár Balázsné, szeretetre, vallásos buzgalomra és összetartásra hiva fel a tagokat. Szavaltak: Péter Anna, Deák Eszter és Kőváry Jakab h. lelkész. A gyülés elhatározta, hogy kéthetenként tartja összejöveteleit.

Küküllői kör.

A **segesvári** Unitárius Nőkszövetsége az 1929. évben is megtartotta negyedévenként a szokásos programmos teaestélyeit, melyek az ifjuság szórakoztatására tánccal voltak egybekötve. Minden egyes alkalommal látogatottak voltak ezen estélyek, melyeken nemcsak az unitárius hivek jelentek meg, hanem ott voltak a város előkelőségei felekezeti és nemzeti különbség nélkül. Programszámokkal közreműködtek: Nagy Béla lelkész, Tanorveauné Nagy Margit vezetésével az ifjusági énekkar, Ütő Lajos székelykereszturi lelkész, Balázs Ferenc lelkészjelölt, Horváth Ilonka, Róth Gyula, Szabó József, Katona Endre, Sarlati Eszti, Adorján Jenő tanár, szindarab és páros jelenetekben még számosan. Az unitárius nők felváltva tizes csoportban tésztát adtak. A rendezésben s a háziasszonyi teendőkben résztvettek: Nagy Béláné, Kelemen Jenőné, Dénes Mózesné, Rózsa Jánosné, Ilyés Józsefné, Tóth Józsefné, Katona Endréné, Örtel Jánosné, Radó Józsefné, Nagy Józsefné, Lőrinczi Mózesné, Domkuj Zsuzsa, Varga Vencelné, Demeter Mózesné, Lakatos Péterné, Biró Izsákné, László Sándorné, Lakó Istvánné. Az estélyekből befolyt tiszta jövedelmet a templomépitési alaphoz csatoltuk. Az iskolás gyermekek részére karácsonyfa-ünnepély rendeztetett, mely alkalommal 90 ifju részesült alkalmi csomag és 68 ruhasegélyben. Ennek fedezésére a nőkszövetségének vezetősége a városon rendezett gyüjtésből 5000 leu készpénzt s 5000 leu értékü ruha s egyéb ajándéktárgyat gyüjtött össze. Az elmult évben a tisztikar ujra lett választva, eltávozott

Bedőházi Gáborné titkár s Csutak Ilonka jegyző. Titkárnak megválasztatott Ilyés Józsefné, jegyzőnek Tóth Józsefné s második alelnöknek Katona Endréné. A Nőkszövetségének 50 tagja van.

Ürmösi Károlyné, főtitkár.

A Nagyajtai D. F. E. Nőkszövetsége az elmult egyleti évben 1929 november 3-án tartotta első összejövetelét. A megelőző évben az addigi lelkes, buzgó elnök, özv. Molnár Sándorné eltávozott községünkből s igy az első gyülésen megtörtént a tisztikar kiegészitése. Választás utján elnök lett Taar Gézáné, alelnök özv. Györke Béláné, titkár Gyulai Ilona. Az év folyamán 11 rendes és 2 rendkivüli gyülés tartatott. A rendkivüli gyülések egyike emlékünnepély volt Dávid Ferenc halálának 350 éves évtordulója alkalmával; a másikon dr. Bodor Ákosné urnő tartott szakszerü előadást a modern baromfitenyésztésről. Rendes összejövetelek voltak minden vasárnap délután, amelyeken a müsort mindig a tagok által felolvasott imával és egyházi énekkel kezdtük és végeztük be. A müsor többi részét a tagok által felolvasott szépirodalmi és erkölcsi tartalmu elbeszélések, ugyancsak a tagok által előadott szavalatok, továbbá az egylet vezetői által tartott *társadalom- és neveléstudományi, egészségtani, háztartási* és *kertészeti* tárgyu előadások képezték. Az unitárius felekezeti iskola növendékei részére az egylet szép karácsonyfa ünnepélyt rendezett, amelyen az összes tanulók édességet és irószereket, a szegény gyermekek ruhanemüeket kaptak, amit mind az arra vállalkozott tagok gyüjtéséből szereztek be. Az emberszeretet vezette a Nőkszövetségét, midőn a tél folyamán egy teljesen vagyontalan özvegy asszony halála után annak négy kiskoru árváját gondjaiba vette. A saját kebelében rendezett gyüjtésből gabona, élelmiszer és pénzsegélyben részesitette az árvákat s közülök a legkisebbet a központi D. F. E. segitségével a kolozsvári árva leánynevelő intézetben helyezte el s fele tartásdiját fizeti évente. *Igyekezett az egylet segitségére lenni az egyházközségnek is nehéz anyagi viszonyaiban. Ezt a célt szolgálta, midőn a templom fütésére két modern Zephir kályhát ajándékozott, a kémények felállitásával együtt mintegy 24.000 leu értékben.* Lélekemelő befejezése volt egyleti évünknek, hogy 1930. május 12-én ünnepélyes bezáró összejövetelünket Mélt. és Főtiszt. Püspök ur jelenlétében tartottuk meg, amidőn bemutattuk eddigi törekvéseinket.

Nagyajta, 1930. junius 21-én.

Taar Gézáné, elnök. Gyulai Ilona, titkár.

Dalköltőink figyelmébe! Az ifjusági daloskönyv kiadása technikai okok miatt megkésett. Ezt az időt a szerkesztők arra használják fel, hogy a már eddig is tekintélyes anyagot ujabb dalokkal kibővitsék. **Kérjük tehát azokat az énekvezéreket vagy zeneértőket, akiknek önálló szerzeményeik vannak** (egyházi énekek egy vagy több szólamra), **hogy munkáikat folyó hó 20-ig az Unitárius Közlöny cimére beküldeni sziveskedjenek.** Előnyben részesitjük azokat az énekeket, melyek unitárius költők verseit zenésitik meg.

Hozzászólás.

I.

Haladás, vagy visszafejlődés?

Közlönyünk jun.—jul. számában „*Haladás vagy visszafejlődés*“ cimén megindult kérdéshez, szerkesztő ur okos magatartása és engedélye alapján, szólok én is, mert ez a kérdés a kilencvenes évek elején néhai *Péterfi* Dénes egyik templomi beszéde alapján szintén megvitatás alá kerülvén, akkor csak szerényen és magamban tapsoltam azoknak, a kik a templomi művészi képek elhelyezése mellett nyilatkoztak. De ma már a tudós ifju fellángolása enyhületében: az öregség komoly megfontolásával ismerem be tévedésem és jelentkezem az ellenkező álláspontra, hogy t. i. a most felujitott kérdésben nem állok a vásárhelyi presbyterium többsége mellé, sőt ellenkezőleg a „*kisebbség*“ részén vagyok.

Ugy vélekedem: fel sem szabadott volna vetődnie e kérdésnek, — legalább is ilyen alakban sem az evangeliumi, sem az unitárius szellemü felfogás szerint. — Mert ugyanis ezek szerint „*a hit Isten ajándéka*“, s mint ilyen az embernek született isteni adománya, — kincse lévén: ezt symbolicus képekkel vagy allegoricus magyarázatokkal sem születésében, sem növekedésében, sem esetleges kialvásában nem magyarázhatjuk, nem erősithetjük. — Ha angyalok nyelvén szólanánk is, csak zengő érc és pengő cimbalom gyanánt hangzanék beszédünk minden demonstratió, vagy művészi képek mutogatása mellett is! mivelhogy a hit Világában az érzéki világ tárgyai nem világitólag, hanem csak zavarólag hatnak, sok ellenkező eredményt szülhetnek.

Különben is ez a kérdés felülmulja a nagyközönség illetékessége körét s mint ilyent a vallás ügyét irányitó hatóság bocsáthatja a hallgatóság követés, vagy nem követése alá.

Németh István, ny. lelkész.

II.

Véletlenül akkor találtam elolvasni az U. K. legutóbbi számában megjelent „Hozzászólás“ cimü két fejezetet, amikor még élénken szemeim előtt lebegtek Tiziano, Tintoretto, Michelangelo, Ráffael, Rubens, Munkácsi stb.-ek által megfestett hires képek, amelyek a a legnagyobb és legrégibb olaszországi vagy más templomokat (muzeumokat) diszitvén az idegen látogatók ezreit vonzzák magukhoz. Többször láttam kinait, japánt, négert, európait, katolikust, protestánst, budhistát és mohamedánt belépni a felbecsülhetetlen szépmüvészeti értékeket magukbazáró templomokba, ahol vallás különbség nélkül mindenki a hatalmas márványoszlopokat, szép mozaikokat, pazar festményeket, vagy sirokat nézte meg s csak azután jutott

felszinre az Istenháza, amit rövidesen háttérbe szorított Michelangelo vagy más művész geniális konceptioja. Ugyancsak a keresztény vallás bölcsőhelyein levő templomokban történik meg, hogy miután az emberi elme már képekkel, szobrokkal sem tudott elég pressiot gyakorolni a vallásos hit fokozására, akkor éppen a katolikusok (kik a vivi és mortisectio, élve és halva boncolás ellen tiltakoztak) között akadtak a kapucinus barátok, akik templomuk egyik szárnyába egy olyan részt rendeztek be, amiről csak rémmesékben hallhat vagy olvashat az ember.

Amint a mellékelt fényképen is látható, már nem Tiziano, Tintoretto stb. szép képe, esetleg Michelangelo szobra disziti, hanem halott embereknek csontjai helyettesitik a mozaikok szines kockáit, csontok helyettesitik a lámpák szokásos fémalkatrészeit, emberi csigolyák szolgálnak a gipszdomborművek utánzására, barátruhába öltöztetett csontvázak bámulnak ridegen a szemlélő felé.

Ez a kép jutott eszembe, mikor a két hozzászóló ur inditványát elolvastam s ugyanekkor biologiai alapon igyekszem a képek unitárius templomokba való bevitelét vagy nemvitelét eldönteni. Vonatkozik minden élőlényre, emberre s annak minden intézményére egyaránt.

Ma mindenki tudja azt, hogy az Ősemberből (Homo primigenius) fejlődött ki a Kultur-ember (Homo sapiens), ami kétségkivül egy előre való (progressziv) fejlődést bizonyit. Ez a progressziv

fejlődés észlelhető a templomoknál is, mert aki járt a római katakombákban s azután a Szent Péter templomban, láthatta azt az óriási különbséget, amit az első képnek és szobornak a templomba való bevitele előidézett. Mig a katakombák falát egyszerü vulkáni eredetü kőzet képezi, addig a Szent-Péter, Frari, S. Giovanni e Paolo templomokat 60 féle szebbnél-szebb szines márvány disziti, pedig azt is tudjuk, hogy a római Szent-Pál templom épitésénél csak fehér mészkövet használtak, ma azonban óriási csiszolt rózsaszinü gránit oszlopok és 16 féle szines márvány található az ős formájából teljesen kivetkőzött templomban. Az evangelium jeleneteit ábrázoló képek látványossági szempontból elsőranguak, mert a Velencei S. Giovanni templom 1 Lira (9 leu) belépő dijat szed látogatóitól, ugyanezt tapasztalhatjuk gyengébb formában a római kapucinusok templomában is. Érdekes továbbá az is, hogy a hires vatikáni mennyezet átfestése vált szükségessé, amennyiben a hivek vallásos érzületét kihivóan sértette. Nem akarom tovább elősorolni azokat a részleteket amelyek kevésbbé segitik elő a lélek Istenhez való szárnyalását, hanem ha az egyik hozzászóló ur szerint be lehet hozni Munkácsi: „Ecce homo"-át és „Krisztus Pilátus előtt" cimü remekmüveinek reproduktióját, akadály nélkül behozhatjuk Leonardo Da Vinci: „Utolsó vacsorá"-ját, Tiziano: „Krisztus töviskoronázásá"-t, Raffaello: „Krisztus mennybemenetelé"-t, „Krisztus keresztrevitelé"-t, Michelangelo nagy márványcsoportjának: „Krisztus levétele a keresztről", másolatát Murilló: „Jézus kenyeret osztogat" stb. amelyek legalább is olyan szépek és lélekemelők, mint Munkácsi: „Ecce homo"-a vagy „Krisztus Pilátus előtt" cimü remekmüve.

Ha az előbb felsorolt képeket mind behozzuk falra akasztható képek alakjában, mert máskép alig képzelhető el, amennyiben a római Szent-Péter templom egyik mozaikján 4-en 20 évig dolgoztak, akkor megtörténik az a degressiv lépés, ami az unitárius templomot és vallást alapjában támadja meg. Éppen ezért a képek behozatala mellett agitáló egyének csak mint atavisztikus (ősökre visszaütő) jelenségek tudhatók be, amelyek katolikus őseinkre ütnek vissza s a biologia törvényei szerint az ilyen megnyilvánulások csak mint ősökre vonatkozó bizonyitékok szerepelhetnek, de sohasem elegendők arra, hogy egy bizonyos irányba előhaladó fejlődési fokozatot (unitárius vallást) visszarántsanak oda, ahol az ősök voltak és vannak ma is.

Ferenczi Sándor.

Unitárius országnagyok.

Tisztelendő Szerkesztő ur!

Szives engedelmével legyen szabad egy helyreigazitást tennem az „Unitárius Közlöny" f. évi május havában a „Tüzhely mellett" c. rovatban megjelent „Taft H. Vilmos" c. cikkhez.

A jelzett cikkben az van irva, hogy: „Az unitárizmus törté-

netében kevés arisztokratával, főurral vagy más, országos hivatalt viselő férfival találkozunk." „Négyszázéves történelmünkben mindössze két vagy legfeljebb három államfővel találkozunk. Az első volt János Zsigmond. Második unitárius államfőnek számithatjuk Székely Mózest. A harmadik államfő Taft H. Vilmos, aki az Amerikai Egyesült államok elnöke volt 1909—1913-ig."

Ezek tényleg unitáriusok voltak, de ezeken kivül még más államfők is voltak unitáriusok. Volt pl. Ukrániában egy unitárius herceg a 17-ik évszáz elején.

Az Egyesült Államokban pedig az elnöki tisztséget tudtommal az alábbi unitárius emberek viselték:

1. Thomas Jefferson 1801—1809.
2. John Adams 1797—1801.
3. John Quincy Adams 1825—1829.
4. Millard Fillmore 1850—1853.

A 2-ik és 3-ik angol puritán családokból származtak, a 2 sz. alatti apja volt a 3 sz. alattinak. Alelnök pedig még több volt, vagy 17-19 egyén ezeken kivül. Egyuttal az angol és amerikai tudományos, szépművészeti, történelmi, irodalmi, politikai és jogászi világnak világhirü nagy alakjai között az unitáriusok igen-igen előkelő helyet, mondhatni több téren egészen vezető szerepet töltöttek be. A ki bővebb tájékozodást óhajt szerezni e felől olvasgassa meg Charles W. Wendte „What Do Unitarians Believe?" c. kis füzetét, melyet az Amerikai Unitárius Társaság adott ki Bostonban.

A szives közreadást megköszönve, maradok kiváló tisztelettel és szeretettel

Péter Sándor, lelkész.

Abrudbányai Nagy Balázs.

A tordai unitárius egyházközség keblitanácsa szomoruan tudatja, hogy hüséges tanácsosa, a melegszivü emberbarát: *abrudbányai Nagy Balázs*, az Egyesült Kisegitő Takarékpénztár nyugalmazott tisztviselője, egyházi tanácsos, életének 78-ik évében folyó évi augusztus hó 24-én meghalt.

A Nagy Balázs halála nemcsak a tordai unitárius egyházközségnek, hanem egyetemes unitárius egyházunknak is gyásza. Nemcsak azért, mert benne egy izig-vérig unitárius embert veszitettünk el, akinek egész élete, minden gondolata összeforrott az egyházunk életével és küzdelmeivel, hanem azért is, mert tekintélyes vagyonának kizárólagos örökösévé az unitárius egyházat tette. Egyházunk jövő előhaladása, papi generációink minél alaposabb kiképzése és erkölcsi-szellemi nivójának emelése már évek óta foglalkoztatta a nemesszivü hagyakozót s megérlelte benne a gondolatot, hogy vég-

rendeletében egyházunkat tegye örökösévé éppen a fenti cél előmozditása érdekében.

Nagy Balázs e tettével, mely csendes, szerény egyszerüségét egyszerre kiemeli a hétköznapi emberek sorából s az elsők közé állitja, bevéste nevét az unitárius történelembe, példát adván az egyházért való aggódó szeretetre és áldozatkészségre minden idők unitáriusainak.

Legyen csendes nyugodalma az áldott lelkü adakozónak.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Hymen. Augusztus 9-én tartotta esküvőjét Bende Béla, IV. é. theologus afia Szőllősy Rózsikával Tordán. Egyházi megáldásban részesitette az ifju párt Csifó Salamon, theológiai dékán. Az Ur Istennek minden áldása legyen az ifju páron.

Ki a jó unitárius? Az, aki mindig épiteni, javitni, haladni, rendet csinálni, békitni, szeretni és gyülölséget szüntetni akar. Az, aki szereti a templomot, tiszteli a papot, becsüli a tanitót és mindig szeretne valami jót tenni embertársaiért, egyházáért. Az, aki jó magyar, hüséges hazafi, tiszta életü polgár. A jó unitárius szereti és megbecsüli hitrokonát s boldog, ha találkozik vele.

Irodalom.

Unitárius Naptár. Felkérjük a *Dávid Ferenc-egylet* kötelékébe tartozó *tagozatokat*, hogy tisztikaraikra nézve az esetleges változásokat szeptember 20-ig tudtunkra adni sziveskedjenek. Reméljük, hogy ez évben már mindenik tagozat tisztikara bent fog foglaltatni a névsorban. Vásárjegyzékre, vagy általában a Naptárt érdeklő dologra nézve szives helyreigazitásokat, inditványokat stb. kérünk. Cim: Szent-Iványi Sándor, Kolozsvár, Unitárius Kollégium.

„Szivemet hozzád emelem"

Női imakönyv, szerkesztőségünknél megrendelhető: fehér kötés 200 L., bőrkötés 200 L., egyszerübb bőr- sarokkal 100., 80. és 60 Leu.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj-Kolozsvár, Unitárius Kollégium küldendő

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L. egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz